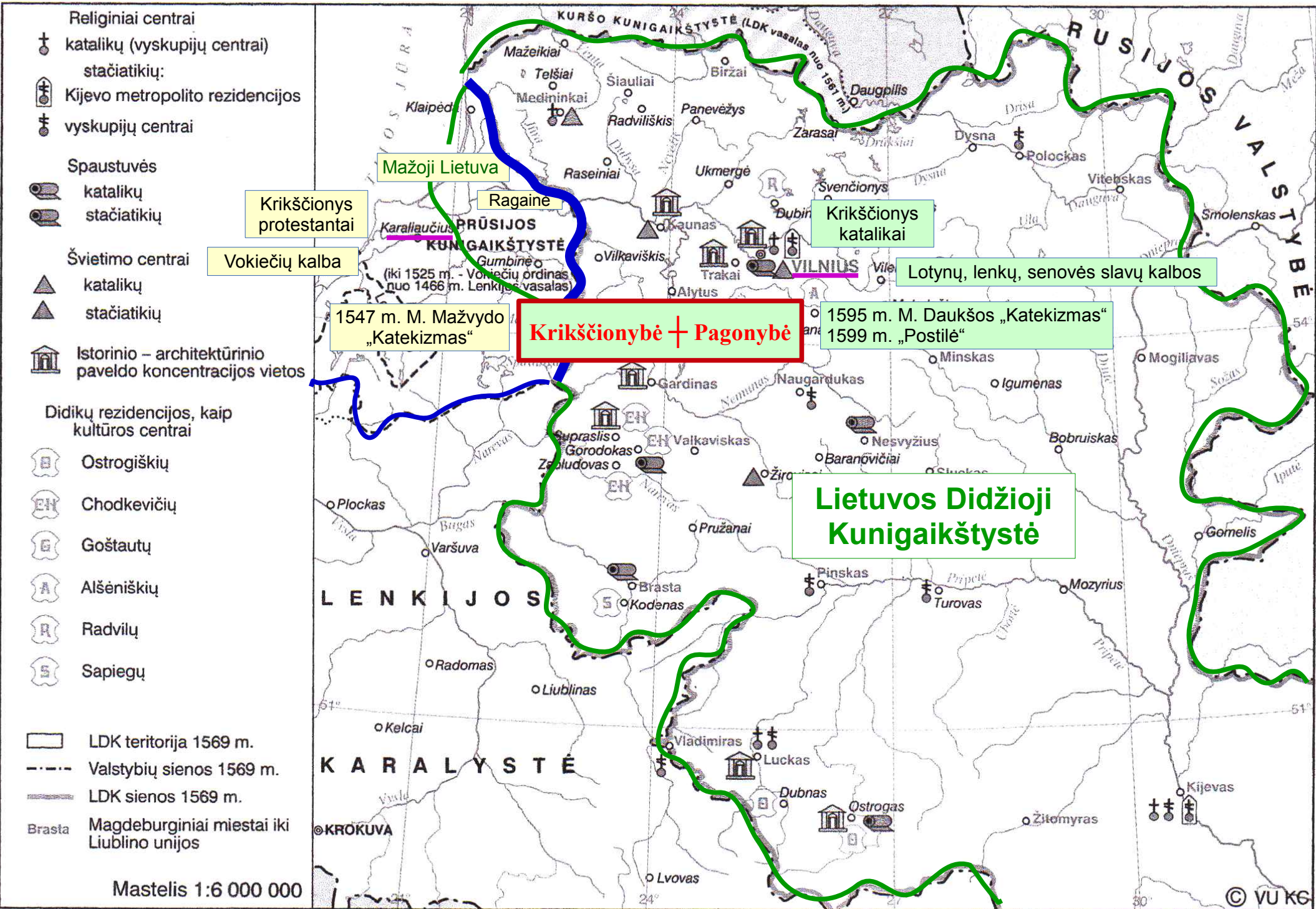

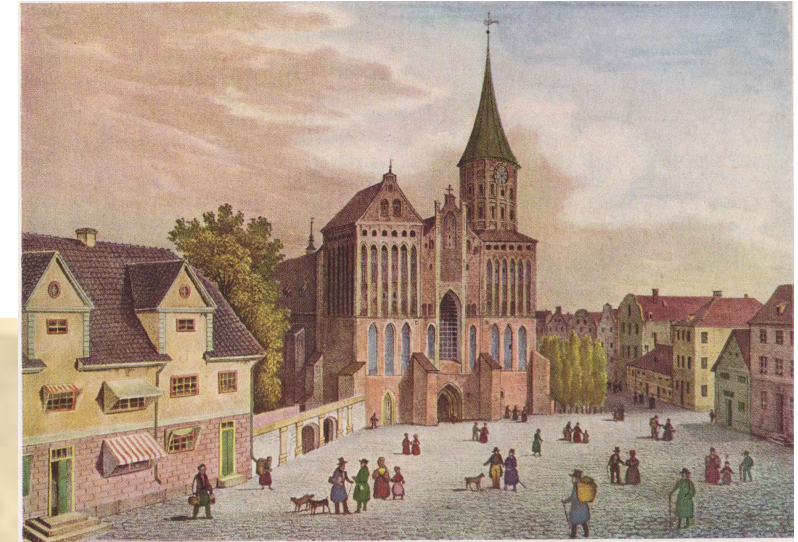
Šiose Svekšnos Gardamo,
Žemaitiū Naumiesčio apy-
linkėse apie 1510 m. gimė
pirmosios lietuviškos kny-
gos autorius
MARTYNAS MAŽVYDAS
2001 Dėkingi krasčiukai

Martynas Mažvydas

LIETUVOS DIDŽIOSIOS KUNIGAIKŠTYSTĖS KULTŪRA 1387–1569 METAIS

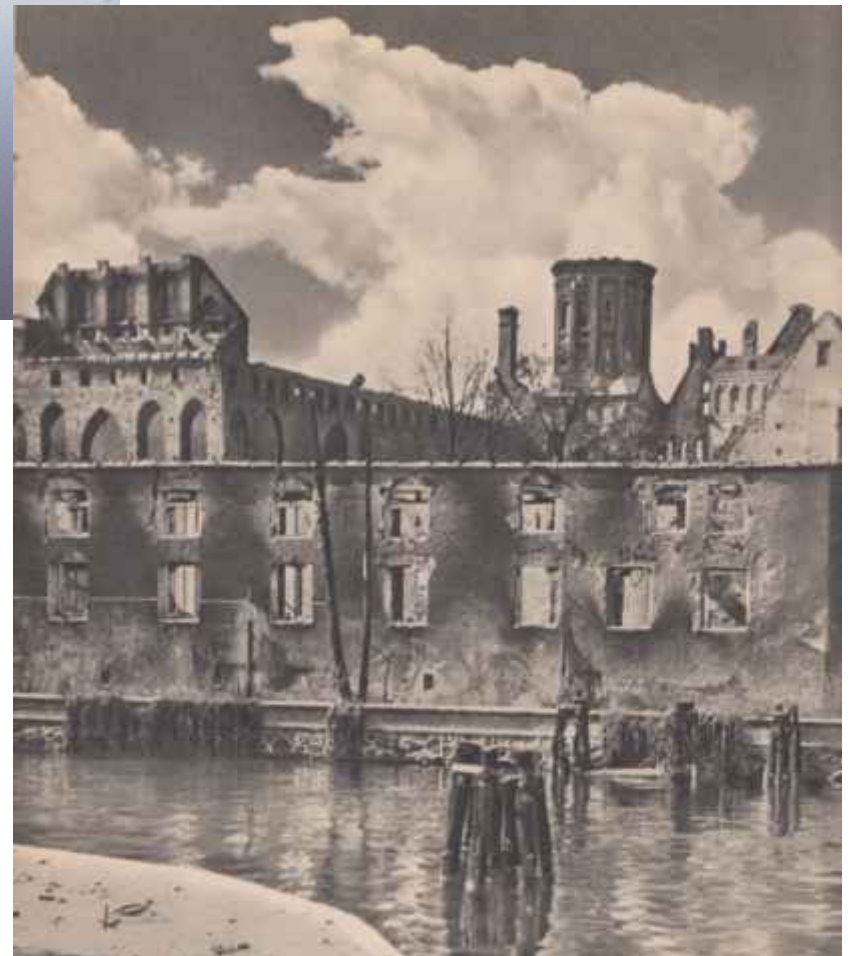

Karaliaučiaus universitetas įkurtas 1544 m.
M. Mažvydas buvo pirmosios studentų
laidos auklėtinis.

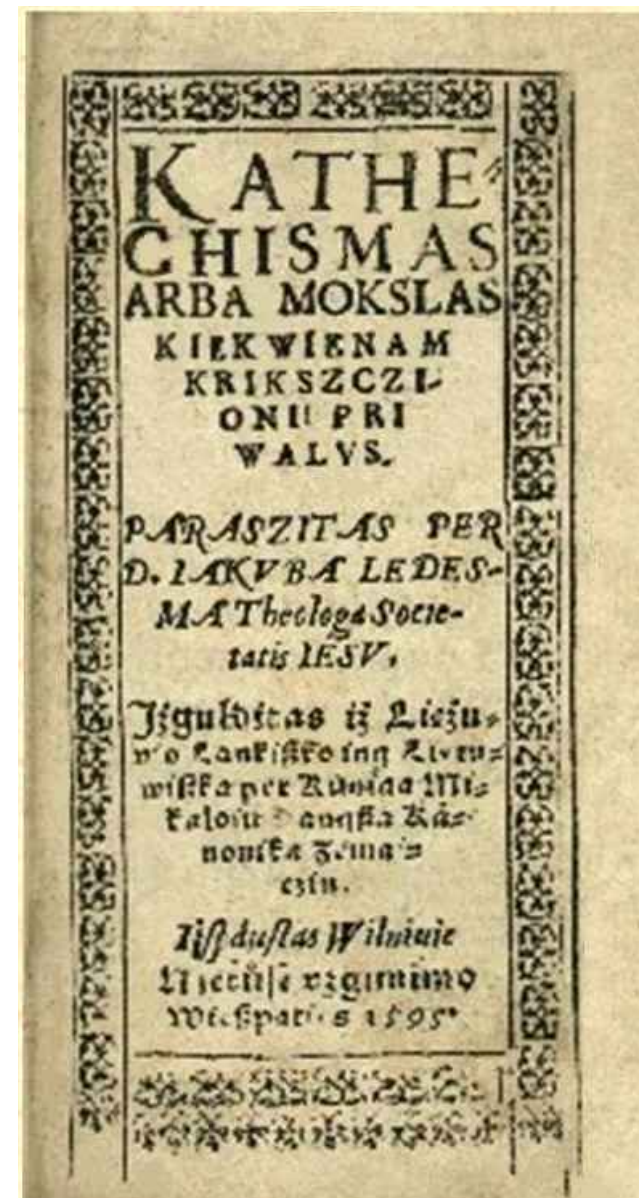
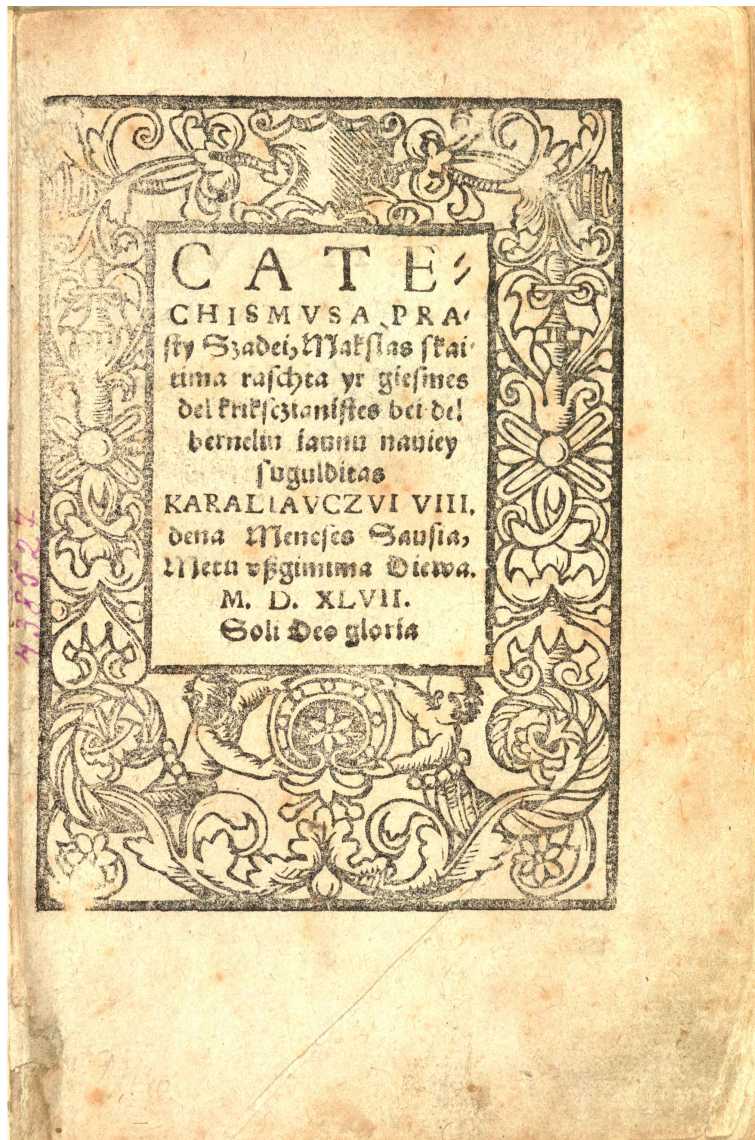

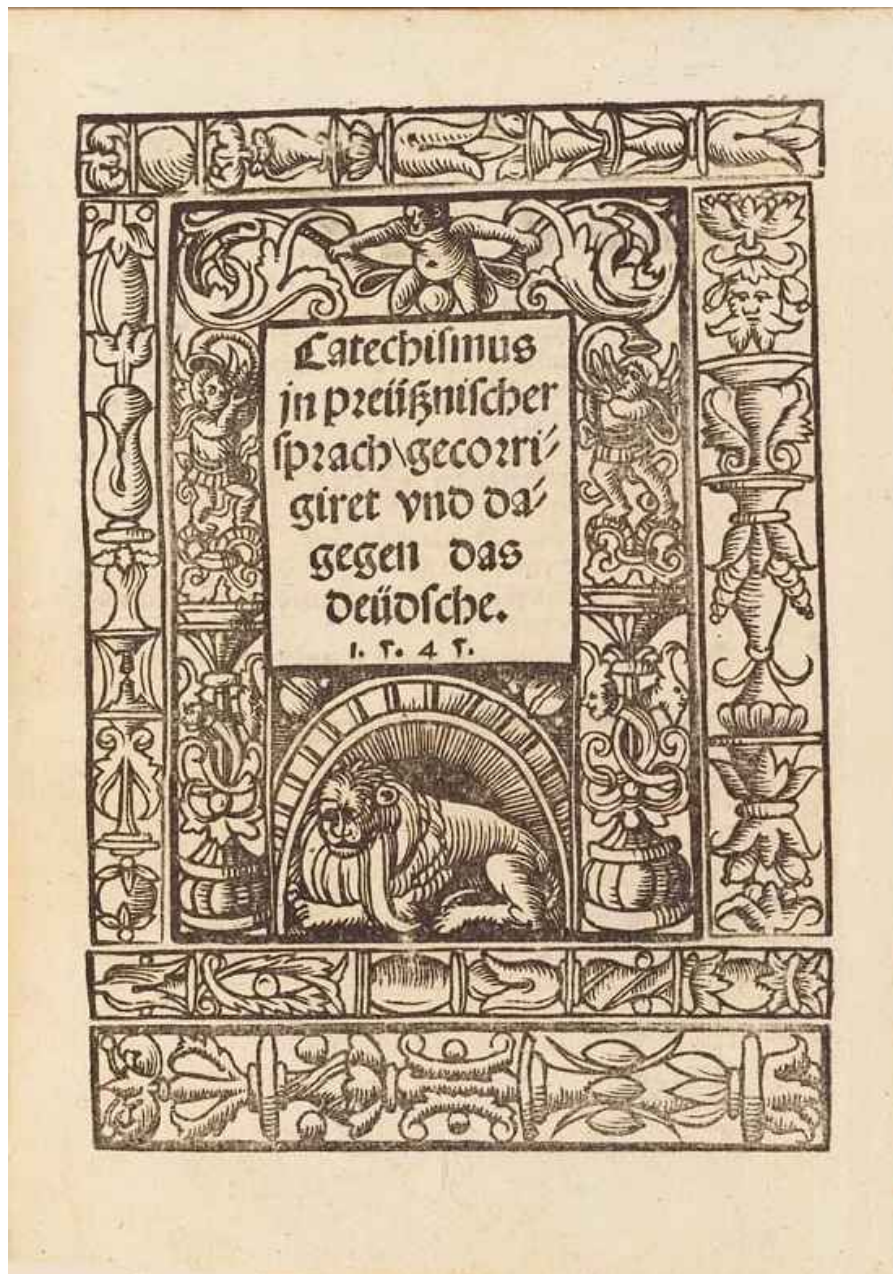
Karaliaučiaus universitetas per Antrąjį pasaulinį karą buvo sugriautas.

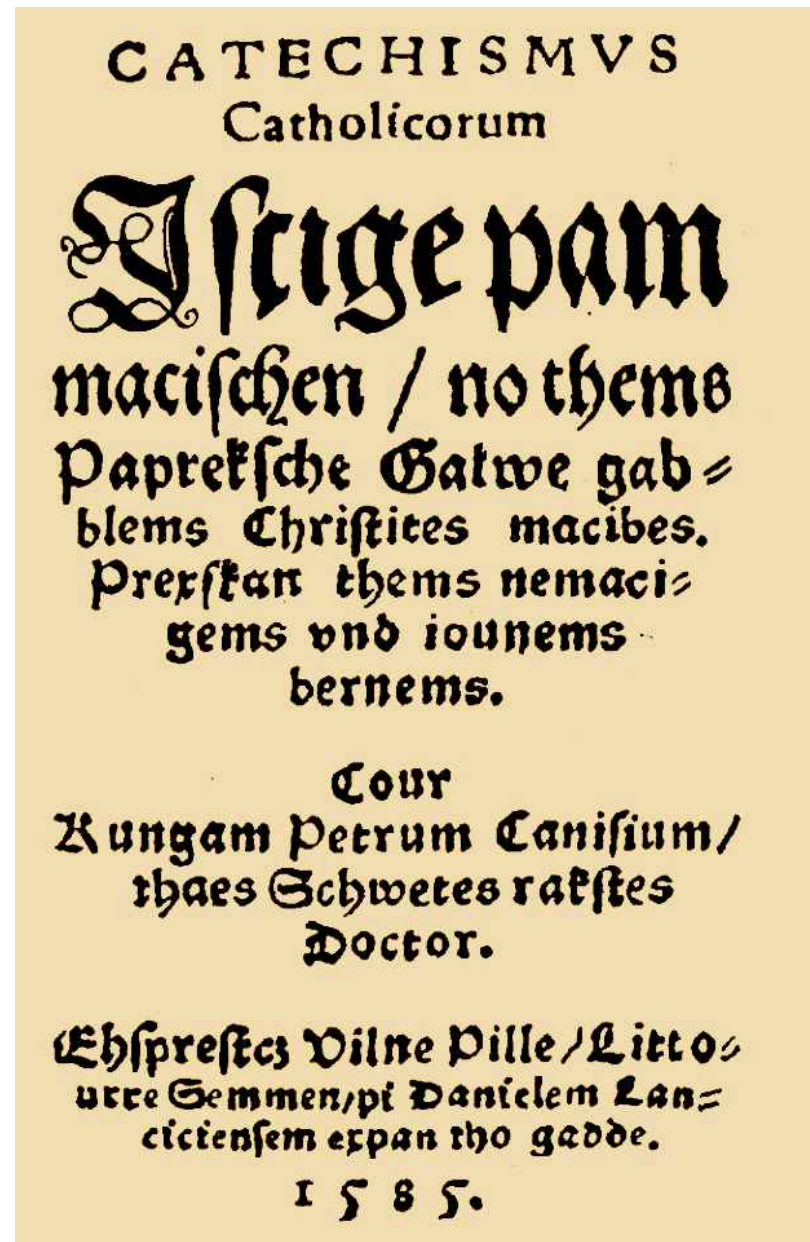
Studijuodamas Karaliaučiaus universitete M. Mažvydas lietuvių kalba parašė ir 1547 m. išleido „Katekizmą“ – krikščionybės pradžiamokslį. M. Mažvydo „Katekizmas“ – pirmoji lietuviška knyga.

M. Daukšos „Katekizmas“ – pirmoji lietuviška knyga LDK – 1595 m. išleistas Vilniuje

Pirmoji prūsiška knyga – „Katekizmas“, išleista 1545 m. Karaliaučiuje

Pirmoji latviška knyga – P. Kanizijaus „Catechismus Catholicorum“, išleista 1585 m. Vilniuje

KAS YRA KATEKIZMAS?

Gr. katēchēsis – pamokymas,
knyga, kurioje glaustai išdėstyti krikščionių tikybos pagrindai.

Pygus ir trumpas mokš

šlas skaititi yr raschicy

SKAITITINIV IRA 25.

Didzas.

A B C D E F G H I K L M N O P
Q R S T V X Y Z.

Mašas.

a b c d e f g h i k l m n o p q r s
t u v x y z.

Balsines. vf.

a e i o u y.

Duibalsines. v.

Caip ra schose	{	æ	caipstai	{	e
		oe			e
	au	ose	au		
	eu		eu		
	{	ei		{	et

Srbalsines xvj.

b c d f g k i m n p q r s t r z.

Prade'

M. Mažvydas į „Katekizmą“ įdėjo
lietuvišką abėcėlę.

KNIGIELES

Pacias byla Lecuinkump jr

Szemalczump.

Bralei seseris imkiet mani ir skaletkiet/
Ir eatai skaitdami permankiet.
Maksla schico tewai iusu traksdawa tureci.
Ale to negaleia ne wenu budu gauti.
Regiecy to narela sawa akimis/
Caipyr ischgirski sawa ausimis.
Jau nu ka tewai nakada neregieia/
Nu schicai wiss iusump atcia.
Deizdekiet ir dabakietese simanes wofas
Schicai eit iusump sadis dogaus karalistas
Malanei ir su dziauksmu ta fadi prigimkiec
A iusu bukiosu scheimina makitiet.
Suntis dukteris iusu tur eatai makiety
Visa schyrdy tur ta dewa fady milety.
Jei bralei seseris eus fadzins nepapeitfie
Dewa tewa ir sunu saw milu padarisie.
Ir paschlawinti pa akimis dewa bysie.
Wisosu daiktofu palaimi turesie.
Schieu makslu dewa tikrai pasysye
Ir dogaus karalistasp prisiartysye.

Neustet

M
A
R
T
I
N
U
S
M
A
S
V
I
D
I
U
S

„Knygelės pačios byla...”

Literatūrinio požiūriu svarbiausia
lietuviška prakalba – pirmasis
lietuviškas eilėraštis

AD MAGNUM
DUCATUM LITVANIAE

*Fausta ducum magnorum alerix, Lituania clara,
Hæc mandata Dei, suscipe mente pia,
Ne te, cum dederis rationes ante tribunal
Augustum, magni iudicis ira premat.*

M. Mažvydo dedikacija „Katekizme“

LIETUVOS DIDŽIAJAI
KUNIGAIKŠTYSTĖI

Lietuva mano garsi, kunigaikščių laiminga tėvyne,
Dievo įsakymus šiuos vykdyki siela skaisčia,
Kad neprislėgtų tavęs atsiskaitymo valandą rūšią
Pyktis Teisėjo garbaus, sėdinčio soste aukštam.

Tezės

- M. Mažvydas įgyvendina Renesanso epochos humanistų idėją – krikščionių tikėjimo tiesas skleidžia gimtąja lietuvių kalba, įveda lietuvišką abėcėlę, kad žmonės mokytųsi gimtąja kalba skaityti.
- Personifikacija – knyga kreipiasi į skaitytojus, bando užmegzti pokalbį.
- Kviečiama priimti Dievo mokymą: paklusnieji pelnys Dievo karalystę, neklusnieji bus nubausti – kentės tamsybėse.
- Praeities ir dabarties priešprieša: tėvams nepavyko pažinti tikrojo Dievo, tad jų svajonę gali įgyvendinti vaikai.
- Pagonybės ir krikščionybės priešprieša: pagonybė pražūtinga, krikščionybė perspektyvi.
- Kalbinamas žmogus prisipažįsta, kad laikosi pagoniškųjų papročių: mieliau su burtininke valgo gaidį, negu kad eina į krikščionių bažnyčią; Dešimt Dievo įsakymų neišmano, poterių nemoka.
- Kreipiamasi į ponus, kad jie pasirūpintų krikščionybės sklaida – skatintų žmones eiti į bažnyčią, ragintų kunigus deramai atlikti savo pareigą.
- Kreipiamasi į kunigus, prašoma jų rūpintis žmonių dvasine sveikata – sielos išganymu, gelbėti nuo amžinosios pražūties.
- Knyga – kelias į platesnį mokslą.
- Knyga – riba, skirianti tai, kas buvo, ir tai, kas bus, ji naujo kultūros etapo pradžia.

Temos

- Tikslas siekis, jo įgyvendinimas
- Idėjos įgyvendinimas
- Pareiga tautai, žmogui
- Atsakomybė už tautą, žmogų
- Meilė žmogui
- Poreikis šviestis
- Praeities ir dabarties sankirta
- Naujovės reikšmė

Parengė
Marius Mikalajūnas,
lietuvių kalbos mokytojas ekspertas

Vilnius, 2014